

# Jämshögs folkhögskola

30 januari 2025

Sheila Feldmanis

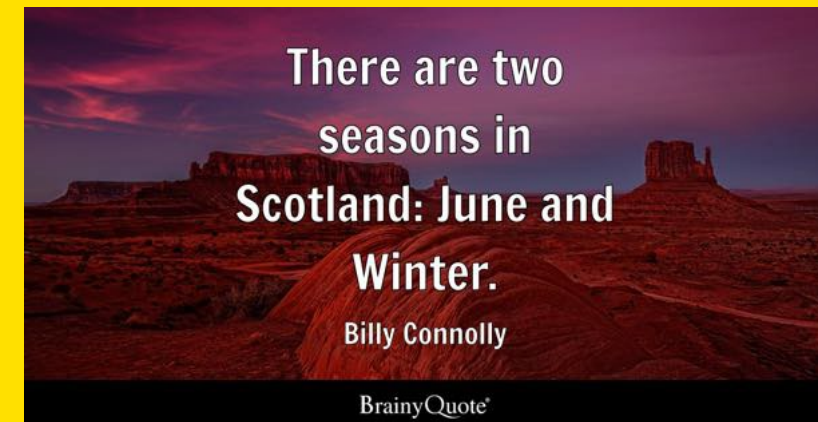
[sheila.feldmanis@lnu.se](mailto:sheila.feldmanis@lnu.se)



“Of all the small nations of this earth, perhaps only the ancient Greeks surpass the Scots in their contribution to mankind.” Winston Churchill

“We look to Scotland for all our ideas of civilisation.” Voltaire

“Scotland is about layering. The weather changes every 10 minutes.” Sam Heughan



# Dagens program

## **Skotsk Litteratur**

- Aktuellt i januari: Robert Burns
- Hans liv och hans verk
- Internationell och nationell betydelse
- Traditioner runt Burns: mat, dikter, musik
- Träff 13 mars
- Frågor?
- Lästips

# Skottland



Bild från:

<https://www.insiders-scotland-guide.com/RobertBurns.html>

# Robert Burns

Bild:

<https://allpoetry.com/Robert-Burns>



# Korta fakta



Robert Burns (Burness), föddes 25 januari 1759, i Alloway nära Ayr

Dog 21 juli 1796, 37 år gammal

Bonde, tulltjänsteman, poet, satiriker, socialkritiker

Många kvinnor, barn, tyckte om alcohol

Skottlands nationalskald, samlade även traditionella sånger

Tillhör Romantiken, känd internationellt, inspirerade andra i sina verk och har haft inflytande i samhällsfrågor

# Viktiga områden för Burns

Kärlek

Republikanism

Radikalism

Patriotism

Religion

Naturen

Klasskillnader <https://www.youtube.com/watch?v=hudNoXsUj0o>

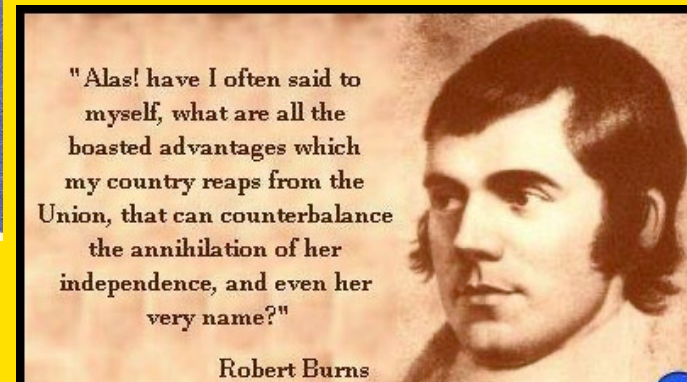
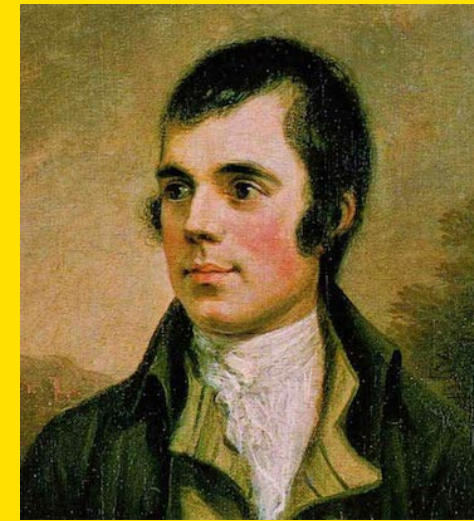
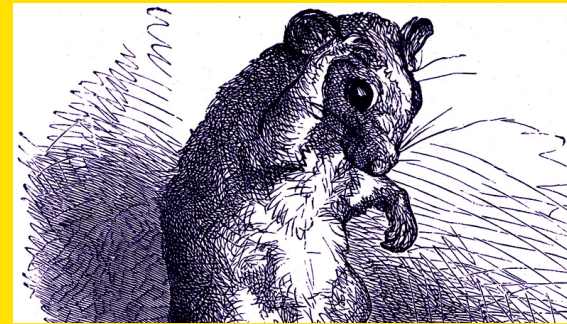
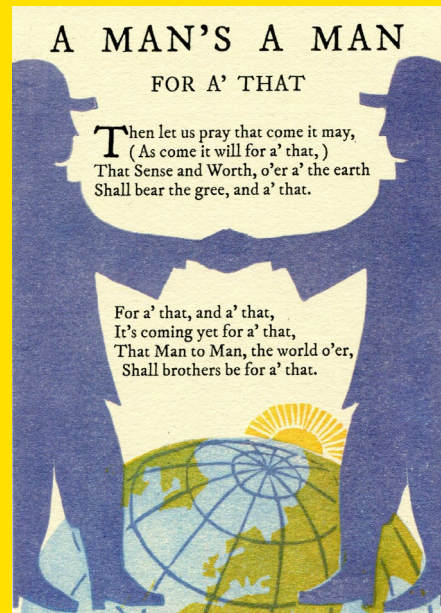
Könsroller

Skotsk identitet

Fattigdom

Sexualitet

Fördelar med att vara social



While Europe's eye is fix'd on mighty things,  
The fate of Empires and the fall of Kings;  
While quacks of State must each produce his plan,  
And even children lisp the Rights of Man;  
Amid this mighty fuss just let me mention,  
The Rights of Woman merit some attention.

# Inspiration

Gustaf Fröding

Evert Taube

Bob Dylan

John Steinbeck

Hasse Alfredsson

Och många fler





# Fröding

Och gott öl kom och gott öl for,  
för gott öls skull har jag sålt mina skor  
och satt mina strumpor i pant i en bod  
- med gott öl håller jag upp mitt mod.

Sex oxar jag hade i ok för min plog,  
de trivdes så tämligt och drogo bra nog  
- jag sålde dem en efter en si så där,  
med gott öls hjälp jag sorgen bär.

Och gott öl har gjort mig så arm som jag är  
och haft mig att komma min piga för när  
- för gott öls skull i stocken jag stod,  
- med gott öl håller jag upp mitt mod.

Och gott öl kom och gott öl for,  
för gott öls skull har jag sålt mina skor  
och satt mina strumpor i pant i en bod  
- med gott öl håller jag upp mitt mod.

O gude ale comes and gude ale goes,  
Gude ale gars me sell my hose,  
Sell my hose, and pawn my shoon,  
Gude ale keeps my heart aboon.

I had sax owsen in a pleugh,  
They drew a' weel eneugh,  
I sald them a', ane by ane,  
Gude ale keeps my heart aboon.

Gude ale hauds me bare and busy,  
Gars me moop wi' the servant hizzie,  
Stand i' the stool when I hae done,  
Gude ale keeps my heart aboon.

O gude ale comes and gude ale goes,  
Gude ale gars me sell my hose,  
Sell my hose, and pawn my shoon,  
Gude ale keeps my heart aboon.

# Taube

## Min älskling

Min älskling, du är som en ros  
en nyutsprungnen skär  
ja, som ljuvaste musik  
min älskade, du är  
Så underbar är du, min vän  
och ser så vacker ut  
och älska dig det ska jag än  
när havet sinat ut  
När hela havet sinat ut  
och bergen smält till glöd  
Ja, älska dig det ska jag än  
när jorden ligger död  
Min älskling du är som en ros  
en nyutsprungnen skär  
ja, som ljuvaste musik  
min älskade du är

O my Luve's like a red, red rose,  
That's newly sprung in June;  
O my Luve's like the melodie  
That's sweetly play'd in tune.  
As fair are thou, my bonie lass,  
So deep in luve am I;  
And I will luve thee still, my Dear,  
Till a' the seas gang dry.  
Till a' the seas gang dry, my Dear,  
And the rocks melt wi' the sun:  
I will luve thee still, my dear,  
While the sands o' life shall run.  
And fare thee weel, my only Luve!  
And fare thee weel, a while!  
And I will come again, my Luve,  
Tho' it were ten thousand mile!

Bob Dylan menade att Burns' dikt "A red red rose" var den största inspiration.

John Steinbecks "Of mice and men" (Möss och människor) är citat från Burns' "To a Mouse"

J.D. Salingers "The Catcher in the Rye" (Räddaren I nöden) är inspirerad av dikten "Comin' through the rye"

But Mousie, thou art no thy-lane,

In proving foresight may be vain:

The best laid schemes o' Mice an' Men

Gang aft agley,

An' lea'e us nought but grief an' pain,

For promis'd joy!

Gin a body meet a body

Comin thro' the rye,

Gin a body kiss a body —

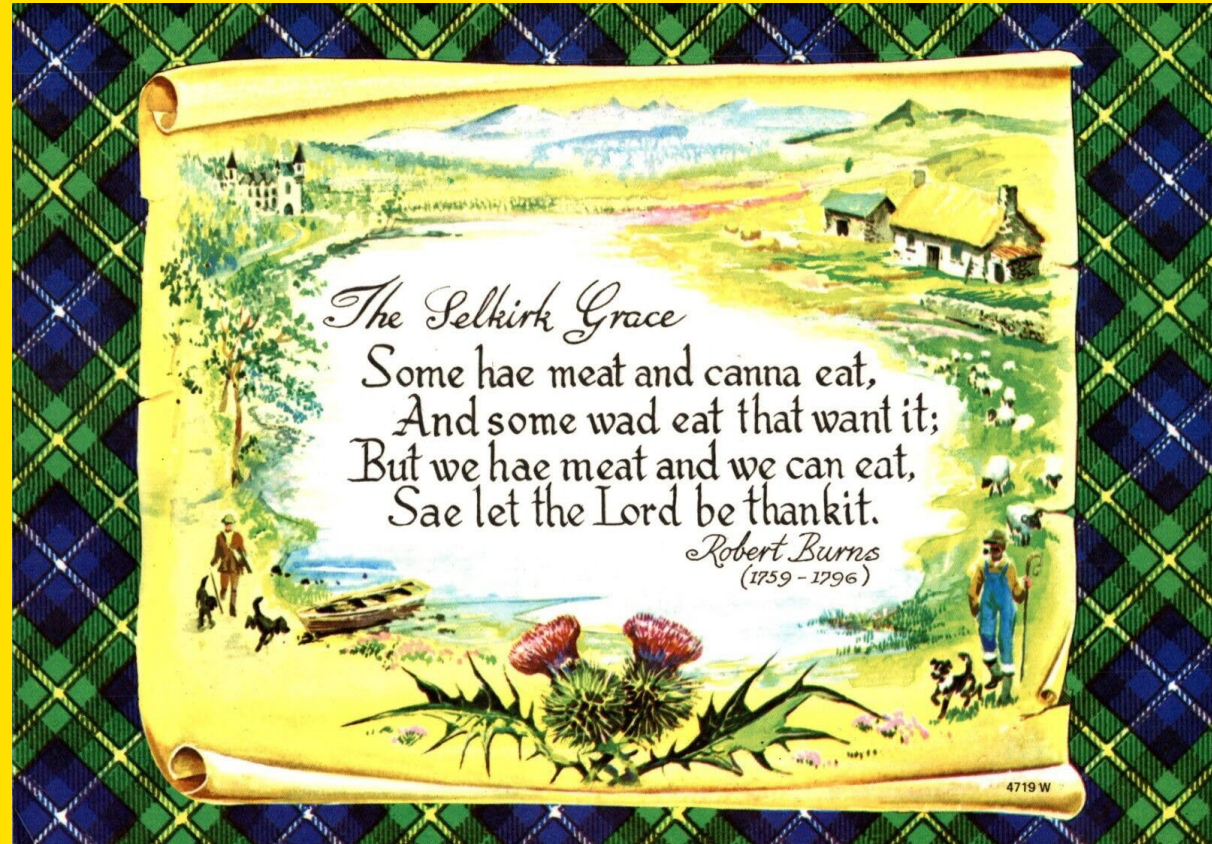
Need a body cry.

# Burns' Supper

Man firar 25 januari med Burns' Suppers, inte bara i Skottland utan världen över

- The Selkirk Grace
- Piping in the haggis
- Address to a haggis
- Maten
- The Immortal Memory
- The Toast to the Lassies
- The Toast to the Laddies
- Sånger och Dikter
- Auld Lang Syne

## The Selkirk Grace



# Piping in the haggis



Bild från Pinterest

# Address to a haggis

Fair fa' your honest, sonsie face,  
Great chieftain o the puddin'-race!  
Aboon them a' ye tak your place,  
Painch, tripe, or thairm:  
Weel are ye wordy o' a grace  
As lang's my arm.

Hell dig, mitt liv och husorgan  
O Hövding över korvars klan  
som svävar å ett högre plan  
än pölsans grova tarm.  
För dig höjs högljudda hurran  
så långa som min arm.

*(Hans Alfredson)*

<http://www.klostre.se/haggisode.htm>



# Maten

**Soppa:** Cock-a-leekie eller Scots broth

**Varmrätt:** haggis, neeps & champit tatties

**Efterrätt:** Topsy Laird eller Cranachan, eller Cloutie Dumpling

Te/Kaffe och Shortbread



# Dryck

Bilder och recept på:

<https://www.bbcgoodfood.com>

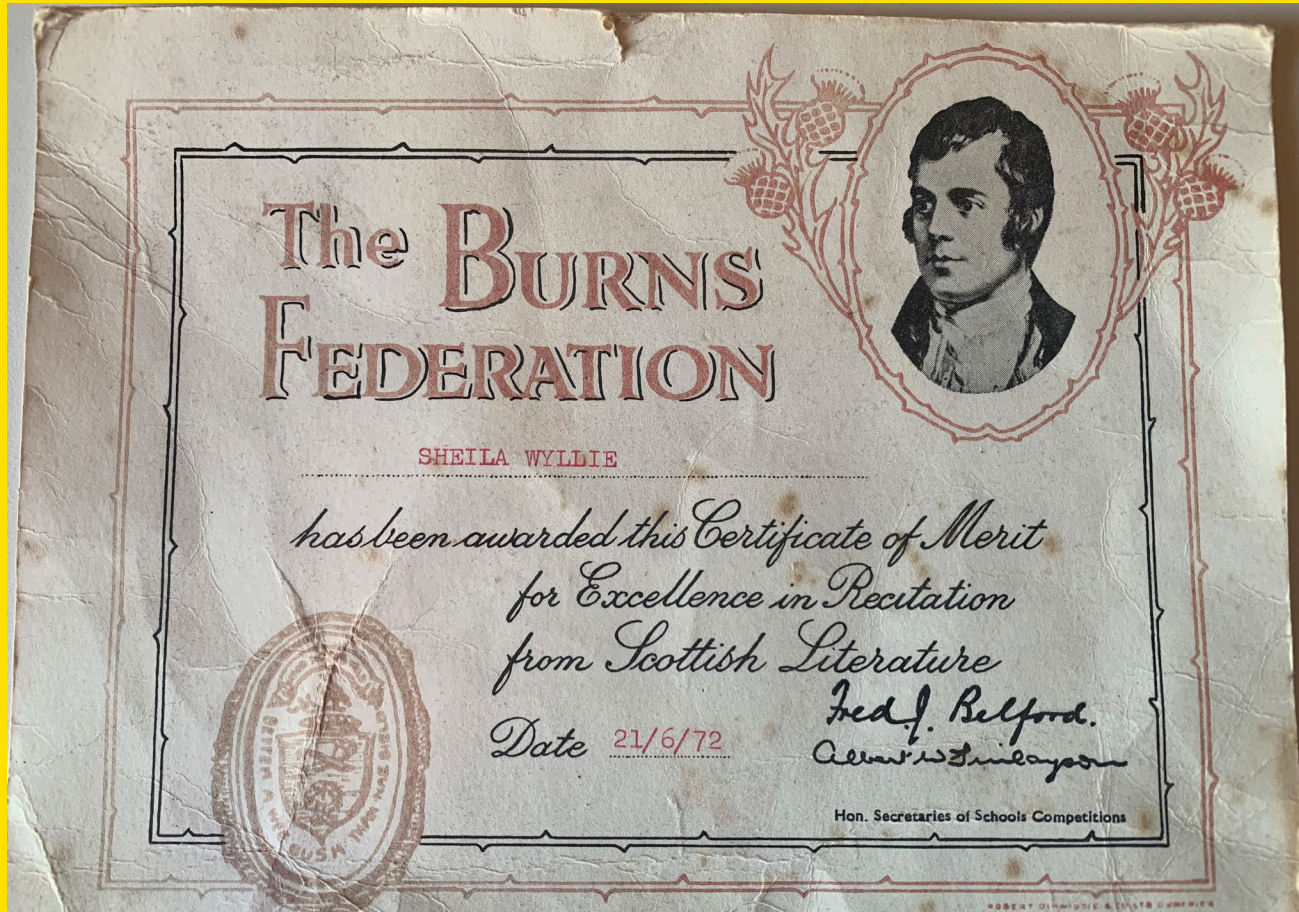
<https://scottishscran.com/topsy-laird-scottish-trifle-recipe/>

<https://irn-bru.co.uk>

<https://www.scotland.org/inspiration/burns-supper-guide>



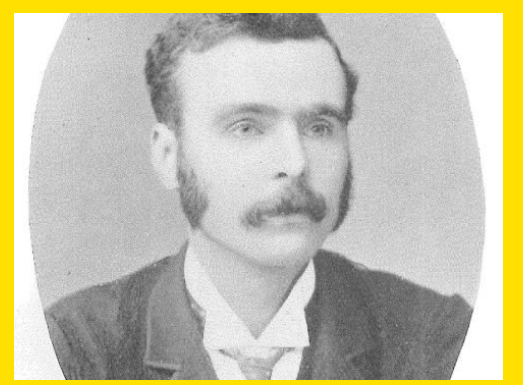
# The Burns Federation



- Arbetar för att uppmärksamma Burns' verk i synnerhet och skotsk litteratur, musik och språket i allmänhet. Detta sker med bl a tävlingar i skolorna.
- År 1972 dikten för mellanstadiet var "The Sair Finger" av Walter Wingate.
- [http://www.robertburnsfederation.com/federation/federation\\_history.htm](http://www.robertburnsfederation.com/federation/federation_history.htm)



# The Sair Finger



*You've hurt your finger? Puir wee man!  
Your pinkie? Deary me!  
Noo, juist you haud it that wey till  
I get my specs and see!*

*My, so it is – and there's the skelf!  
Noo, dinna greet nae mair.  
See there – my needle's gotten't out!  
I'm sure that wasna sair?*

*And noo, to make it hale the morn,  
Put on a wee bit saw,  
And tie a Bonnie hankie roun't  
Noo, there na – rin awa'!*

*Your finger sair ana'? Ye rogue,  
You're only lettin' on.  
Weel, weel, then – see noo, there ye  
are,  
Row'd up the same as John!*

# Moderna författare (1900-talet – idag)

- Lewis Grassie Gibbon
- Eric Linklater
- Neil Gunn
- Muriel Spark
- Alistair MacLean
- Dorothy Dunnett
- William McIlvanney
- James Kelman
- Liz Lochhead
- Tom Leonard
- Alisdair Gray
- Irvine Welsh
- Iain Banks
- Val McDermid
- Denise Mina
- Ian Rankin
- Andrew Greig
- Janice Galloway
- Anne Donovan
- A.L. Kennedy

# The Scots Makar

- Makar – poet i hovet (trad), sedan 2004 en poet finansierad med skattemedel, godkänd av skotska parlamentet
  - Edwin Morgan – den första moderna Makar, 2004
  - Liz Lochhead 2011
  - Jackie Kay 2016
  - Kathleen Jamie 2021
- 
- Det finns City Makars i Edinburgh, Glasgow, Aberdeen, Dundee

# Länkar

<https://www.bbc.co.uk/arts/robertburns/>

<https://www.scotland.org/inspiration/scotlands-bard>

<http://www.klostre.se/haggisode.htm>

[https://www.youtube.com/watch?v=C8l2m3\\_2Xjg](https://www.youtube.com/watch?v=C8l2m3_2Xjg)

<https://rbwf.org.uk/scottish-schools-competitions/>

<https://www.scottishpoetrylibrary.org.uk/poem/sair-finger/>

[https://minata.tripod.com/bild\\_30\\_sep.html](https://minata.tripod.com/bild_30_sep.html)

<https://www.nts.org.uk/stories/what-links-scotlands-national-bard-to-bob-dylan>

<https://www.thenational.scot/news/19868017.much-nobel-prize-winner-john-steinbeck-inspired-robert-burns/>

<https://www.poetryfoundation.org/poets/robert-burns>

<https://www.youtube.com/watch?v=Yt7ZtITiSso>

[https://www.youtube.com/watch?v=BujSs9lJhr4&list=OLAK5uy\\_lxHIQlfnL2Z\\_2Cqj\\_fqnDpSbHypyO\\_A5U](https://www.youtube.com/watch?v=BujSs9lJhr4&list=OLAK5uy_lxHIQlfnL2Z_2Cqj_fqnDpSbHypyO_A5U)

# Lästips och 'att se och göra' tips

- Burns, Robert, *The Complete Illustrated Poems, Songs & Ballads*
- Daiches, David, *Robert Burns The Poet*
- Grant, Jamie, *Culture Shock Scotland*
- Lenman, Bruce, *The Jacobite Cause*
- MacKay, James A, *Pocket Scottish History*
- Mair, Craig, *Stirling the Royal Burgh*
- Steel, Tom, *Scotland's Story*
- Winn, Christopher, *I Never Knew That About Scotland*

- <https://www.skottlandshistoria.com/om-denna-siten.html>
- <https://gotheborg.com/project/thescots.shtml>
- <https://pixbobo.se/produkt/scots-in-sweden-with-an-introduction-by-eric-linklater-and-an-essay-by-frans-g-bengtsson-publ-by-the-nordiska-museet-the-swedish-institute-scots-in-sweden-an-exhibition-on-scottish-immigrati/>
- <https://www.visitscotland.com/things-to-do/attractions/most-visited>
- <https://www.temaresor.se/tipsartiklar/skottlands-inflytande-pa-varlden/>
- [https://futuresforum.scot/blog-scot2030-bp8/#:~:text="We%20look%20to%20Scotland%20for,the%20past%20and%20the%20present.](https://futuresforum.scot/blog-scot2030-bp8/#:~:text=)
- <https://www.visitscotland.com/things-to-do/events/music-festivals/traditional-folk>
- <https://edinburghfreetour.com>
- <https://ullasresor.bloggo.nu/Strosa-runt-langst-efter-gatan-Mile-i-Edinburgh-Old-Town/>

# Tack!

- Frågor?
- Nästa gång vi träffas är 13 mars och vi kommer att titta på språkfrågor – lite språkhistoria och lite aktuella frågor
- Denna sida kan vara av intresse: <https://www.scotslanguage.com/>



**Lnu.se**